

הבינלאומי

דוח הסיכונים המפורט
ליום 30 ביוני

2019

דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים - תוכן עניינים

תוכן עניינים	
עמוד	
4	חלק 1 - כללי
7	יחסים פיקוחיים עיקריים, סקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון
7	חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול הסיכונים ונכסי הסיכון
8	הסיכונים המתפתחים
11	הון ומינוף
11	חלק 3 - הרכב ההון
16	חלק 4 - יחס המינוף
17	סיכון אשראי
17	חלק 5 - סיכון אשראי
23	חלק 5א - סיכון אשראי של צד נגדי
25	סיכון שוק
25	חלק 6 - סיכון שוק
25	סיכון נזילות
25	חלק 7 - סיכון נזילות

רשימת הטבלאות

עמוד	
7	יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)
8	טבלת גורמי סיכון
10	סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1)
12	הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי (CC1)
16	יחס המינוף (LR1)(LR2)
17	איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)
17	שיטות להפחתת סיכון אשראי - סקירה (CR3)
19	הגישה הסטנדרטית - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5)
21	נתונים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור) בישראל
21	נתונים על הלוואות לדיור
24	ניתוח חשיפה של סיכון אשראי לצד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1)
24	הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2)
25	סיכון שוק בגישה הסטנדרטית (MR1)
26	יחס כיסוי הנזילות (LIQ1)

חלק 1 - כללי

בהתאם להוראות בנק ישראל, כפי שעודכנו ביום 31 בדצמבר 2017, נדרשים תאגידים בנקאיים לפרסם דוח מפורט על הסיכונים ואופן ניהולם באתר האינטרנט שלהם, שיכלול מידע משמעותי כמותי ואיכותי לפי דרישות הגילוי של באזל ודרישות גילוי על סיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות גילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (FSF) ודרישות גילוי שפורסמו על ידי הוועדה ליציבות פיננסית (Financial Stability Board). לצורך השלמת הגילוי יש לעיין בדוח זה ביחד עם הדוח הכספי, ובכלל זה עם פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה, שמתפרסם לציבור. הדוח הרבעוני הינו מצומצם משמעותית בהתאם להנחיות בהוראה לגבי דרישות הגילוי הכמותיות והאיכותיות.

מדיניות גילוי

קבוצת הבנק התווה מדיניות גילוי למידע שנדרש לפי הוראה 651 של בנק ישראל, שאושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון. עקרונות המדיניות קובעים תהליך לבחינת נאותות הגילויים, שנגזרים ממנה, בין היתר, קריטריונים איכותיים ופרמטרים כמותיים המסייעים לבחון, כי הוצפו וטופלו באופן נאות כל הגילויים המהותיים הנדרשים, באופן שיביא לידיעת משתמשי הדוחות את כל המידע המהותי על פרופיל הסיכון של הבנק והקבוצה ודרכי ניהול הסיכונים. בנוסף, מעוגנות במדיניות הבקורות הפנימיות והנהלים למתן גילוי למידע זה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה ובהוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות, בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים ברבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "עד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק" וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון בדוח הסיכונים לשנת 2018 או פרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2018.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

כללי

פעילותה של הקבוצה מלווה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים בהם הינם: סיכונים האשראי, לרבות ריכוזיות (ענפי משק ולוויים), סיכונים שוק, כאשר העיקרי בהם הינו סיכון הריבית, סיכונים נזילות, סיכונים תפעוליים, לרבות סייבר ואבטחת מידע וסיכון טכנולוגיות המידע, סיכון ציות ואיסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין. פרוט לגבי תיאור פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי ודרכי ניהולו ר' בדוח הסיכונים המפורט לשנת 2018.

תחולת היישום

הקבוצה הבנקאית אשר מסגרת העבודה חלה עליה, כוללת:

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ - החברה האם.

בנק מסד בע"מ - חברה בת משמעותית בתוך הקבוצה.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה, מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג כל עוד הבנק שומר על יחס ההון המזערי הנדרש ממנו על פי הדין. יצוין כי העברת כספים שאינם הון פיקוחי לחברות בנות, כפופה לנב"ת 312 - עסקאות עם אנשים קשורים ונב"ת 313 - מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

העברת כספים לבנק בדרך של דיבידנד כפופה לעמידה במגבלות של חלוקת דיבידנד על פי חוק החברות ונב"ת 331, והעברת כספים לבנק בדרך שאינה דיבידנד כפופה למגבלות נב"ת 312.

הוראות רגולטוריות וגילויים נוספים הקשורים לפרופיל הסיכון של הבנק

התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, הופץ מכתב בנק ישראל בנושא התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. לפי המכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאי המכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התכנית לתקופה של חמש שנים בקו ישר. ביום 16 בספטמבר 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב אשר מאריך את תוקף הנחיות אלו, עד ליום 31 בדצמבר 2019.

- ביום 17 בנובמבר 2016, אישר דירקטוריון הבנק את עדכון התכנית האסטרטגית של הקבוצה בהיבט מהלכי התייעלות שעלותה הוערכה בכ-207 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 ביוני 2019, היה מביא לקיטון של כ-0.09% ביחסי הלימות ההון.

- במהלך שנת 2018, קיבל דירקטוריון הבנק החלטה על ביצוע מהלכי התייעלות נוספים באוצר החייל. ברבעון השלישי של שנת 2018, התקבלה החלטה על מיזוג וביום 1 בינואר 2019 מוזג אוצר החייל עם ולתוך הבנק. החלטות אלו והשלכותיהן הצפויות הינן מעבר לתוכנית התייעלות המקורית של הקבוצה, משנת 2016. בגין מהלכים אלה ביצעה הקבוצה הפרשה לפיצויים מוגדלים בסך של 82 מיליון ש"ח (53 מיליון נטו לאחר השפעת המס). ללא ההקלה כאמור, יישום מהלכי התייעלות, נכון ליום 30 ביוני 2019, היה מביא לקיטון נוסף של 0.07% ביחסי הלימות ההון.

מערכת יחסי העבודה

לפירוט ר' פרק מערכת יחסי העבודה ובאור 15 בדוח הכספי ליום 30 ביוני 2019 וכן ר' התייחסות להשפעות על גורמי הסיכון בפרק טבלת גורמי סיכון.

מינויים ושינוי ארגוני בהנהלת הבנק

ביום 30.7.19 אישר דירקטוריון הבנק מינויים ושינויים במבנה הארגוני של הבנק, שייכנסו לתוקף במועדים שייקבעו בהמשך, כמפורט להלן:

א. ר"ח בנצי אדירי, חבר הנהלה, המכהן כיום כראש חטיבת ניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO), יעבור לכהן כראש חטיבת המשאבים בבנק, במקומו של מר יוסי לוי, הצפוי לפרוש לגמלאות בהמשך השנה.

ב. ר"ח אלי כהן, המכהן כיום כמנהל מחלקת התכנון וההתייעלות בבנק, יתמנה לחבר הנהלה, ויכהן כראש חטיבת ניהול סיכונים ומנהל הסיכונים הראשי (CRO) במקומו של ר"ח בנצי אדירי.

ג. המערך הפיננסי בבנק יבוטל. עם הביטול, פעילות המערך הפיננסי תשולב כמחלקה במסגרת חטיבת המשאבים בראשות ר"ח בנצי אדירי, ומספר חברי הנהלה יצומצם לתשעה.

אימוץ עדכונים כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי וחכירות

ביום 28 במרס 2018, פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "אימוץ עדכונים כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי והוראות נוספות". בהתאם למכתב נדרש ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושאים: הפרשות להפסדי אשראי; וחכירות. היישום לראשונה (בין ינואר 2020 וינואר 2021 בהתאם להוראה המתאימה) יבוצע בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בכללים בארה"ב. במסגרת המכתב נקבעו קווים כלליים ומועדי היישום לראשונה של ההוראות החדשות. הבנק נערך ליישום הכללים. לפרטים בדבר עיקרי השינויים הצפויים ראה בדוח הכספי ליום 30 ביוני 2019 פסקת תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של המפקח על הבנקים בתקופה שלפני יישוםם - בביאור מדיניות חשבונאית (באור 1).

בנושא חכירות, להערכת הבנק, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לגידול בסך של כ-450 מיליון ש"ח ביתרת נכסי זכות השימוש, ולגידול מקביל בסך של כ-450 מיליון ש"ח ביתרת ההתחייבויות בגין חכירה למועד היישום לראשונה.

כמו כן, להערכת הבנק, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לירידה בשיעור ההון העצמי רובד 1 ובהון הכולל בשיעור של כ-0.06% וכ-0.08% בהתאמה, זאת כתוצאה משקלול נכסי הסיכון בגין נכסי זכות שימוש הנובעים מחכירות תפעוליות שיוכרו במאזן בשיעור של 100%. בנוסף, יישום ההוראות החדשות צפוי להביא לירידה ביחס המינוף של הבנק בשיעור של כ-0.02%.

חלק 2 - יחסים פיקוחיים עיקריים וסקירת ניהול סיכונים ונכסי סיכון

יחסים פיקוחיים עיקריים (KM1)

ה	ד	ג	ב	א	
30.6.18	30.9.18	31.12.18	31.3.19	30.6.19	
במיליוני ש"ח					
					הון זמין (*)
8,144	8,275	8,321	8,434	8,593	1 הון עצמי רובד 1
8,061	8,195	8,195	8,316	8,487	א1 הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
8,144	8,275	8,321	8,434	8,593	2 הון רובד 1
8,061	8,195	8,195	8,316	8,487	א2 הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10,765	10,988	11,034	11,037	10,963	3 הון כולל
10,002	10,432	10,434	10,554	10,747	א3 הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
					נכסי סיכון משוקללים
80,606	79,651	79,137	80,124	79,089	4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)
באחוזים					
					יחסי הלימות הון, לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)
10.10%	10.39%	10.51%	10.53%	10.86%	5 יחס הון עצמי רובד 1
10.00%	10.27%	10.34%	10.38%	10.71%	א5 יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
10.10%	10.39%	10.51%	10.53%	10.86%	6 יחס הון רובד 1
10.00%	10.27%	10.34%	10.38%	10.71%	א6 יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
13.35%	13.80%	13.94%	13.77%	13.86%	7 יחס הון כולל
12.40%	13.08%	13.17%	13.18%	13.57%	א7 יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר
9.29%	9.30%	9.31%	9.31%	9.31%	א11 יחס הון עצמי רובד 1, הנדרש על ידי המפקח על הבנקים
0.81%	1.09%	1.20%	1.22%	1.55%	א12 יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש על ידי המפקח על הבנקים
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים (*)
145,173	146,901	144,433	147,691	145,255	13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
5.61%	5.63%	5.76%	5.71%	5.92%	14 יחס המינוף (באחוזים)
		5.67%	5.63%	5.84%	א14 יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)
5.55%	5.58%				
					יחס כיסוי נזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים (**)
36,403	35,935	33,364	35,970	35,697	15 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
30,823	29,278	27,395	27,302	29,002	16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים, נטו
118%	123%	122%	132%	123%	17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים) (**)

(*) הון, יחסי הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ויחס מינוף הינם לאחר השפעת התאמות בגין מהלכי ההתייעלות התפעולית- ר' סעיף התייעלות תפעולית.

(**) ירידת היחס ברבעון מול הרבעון הקודם נובעת בעיקר מהתקצרות תקופה של פיקדונות הציבור וכתבי התחייבות נדחים מתחת ל-30 יום.

סיכונים מתפתחים

להלן פרטים בדבר הסיכונים המתפתחים העיקריים:

- 1. סיכון תחרותי-אסטרטגי/מודל עסקי** - הסביבה הרגולטורית ממשיכה באינטנסיביות לקדם מהלכים המגבירים את רמת התחרות, כגון "חוק שטרם" (החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאות), יישום הוראות רגולטוריות שונות (בדגש על עולמות האשראי, שירותי תשלום, שוק ההון והגברת התחרות), איומים תחרותיים מצד מגוון גורמים בשוק (בנקים, שחקנים פיננסיים אחרים, חברות הזנק ופינטק) והתפתחויות טכנולוגיות וצרכניות, הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים וכו'.
 - מודל עסקי/תכנית אסטרטגית - סיכונים הקשורים למגמות חברתיות וצרכניות, לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, משפיעים על שינויים במודל העסקי, ובכלל זה מגמת המעבר ל"בנקאות הדיגיטלית" החדשה, המבוססת על הדיגיטל. כל אלה משפיעים על סביבת הפעילות של הבנק, וצפויים להוביל לעליית רמת התחרות, בפרט על מגזר הקמעונאות והעסקים הקטנים.
 - הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר מגמות מאקרו כלכליות, רגולטוריות, תחרותיות וטכנולוגיות. מניתוח השלכות של מגמות אלו יש לציין כי הינן מגלמות מחד סיכונים, ומאידך גם הזדמנויות עבור הבנק, והתוכנית האסטרטגית של הבנק מכוונת למינוף ומיצוי של הזדמנויות הגלומות בשינויים המתרחשים בשוק, כאשר הבנק מתאים עצמו לשינויים אלו.
 - סיכונים הנובעים מחדשנות בבנקאות בתקשורת - המהפכה הדיגיטלית נמשכת ביתר שאת וקיימים איומים תחרותיים מצד שחקניות טכנולוגיה, והצורך לעמוד בתחרות מחייב השקעות מיכוניות משמעותיות.
 - בנק ישראל מקדם, במקביל למגמה העולמית, פעילויות בבנקאות הדיגיטלית ומאפשר חופש פעולה גדול יותר בתחום, ובמקביל דורש לשפר את המסגרת הקיימת לניהול הסיכונים והתאמתה לסביבה הטכנולוגית הדינאמית. בנושא זה טמון סיכון אסטרטגי כחלק מהגברת התחרותיות בשוק הבנקאי. התכנית האסטרטגית של הקבוצה כוללת התייחסות להתפתחויות אלו תוך קידום החדשנות בתחום. אסטרטגיית הבנק ותיאבון הסיכון של הבנק הינם מידתיים ובשנת 2017 הוקמה בבנק מחלקת "חדשנות ודיגיטל".
 - דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית - היעילות התפעולית של המערכת הבנקאית בישראל הינה נמוכה, ביחס למדינות מתקדמות אחרות, כפי שבא לידי ביטוי ביחסי היעילות. התחרות הגוברת במערכת הפיננסית וסביבת הרבית הנמוכה, על רקע דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית מצד הפיקוח על הבנקים, הובילו לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים לרבות שינויים ביעדי הבנק ארוכי הטווח בד בבד עם התייעלות בהוצאות ובעקבות כך שיפור יחסי היעילות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נקט הבנק בשנים האחרונות, לבנק מהלכי התייעלות כחלק מהתכנית האסטרטגית, הכוללים, בין היתר, המשך הרחבת פעילות באמצעים דיגיטליים, צמצום במספר הסניפים ושיפורים בתהליכי עבודה בסניפים ובמטה. כמו כן, כחלק מההתייעלות התפעולית בקבוצה, ביום 1 בינואר 2019, הושלם מיזוג בנק אוצר החייל עם ולתוך הבנק הבינלאומי.
- 2. סיכון רגולטורי** – מקורו של הסיכון הוא בדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם שבשנים האחרונות נמצאות במגמת התגברות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הקבוצה, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן מחייבים את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק והקבוצה חושף אותם לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי מנוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה.
 - מדיניות הציות של הבנק מעגנת, בין היתר, את ערכי הציות אותם מקדם הבנק, משמשת כקו מנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכוני הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, מתווה את העקרונות וקווי היסוד, ומעגנת את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות החלות על הבנק והקבוצה בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים מפוקחים ומנוהלים על ידי מערך הייעוץ המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות מסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.
 - בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה מתייחסות להשפעות אפשריות שצוינו לעיל, ולקחת בחשבון את השינויים האמורים.
- לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על קבוצת הבנק בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2018 ובדוח הרבעוני ל-30.06.19.

3. **סיכונים סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** - בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 361, סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. כמו כן, הבנק מנהל את הסיכון הנ"ל בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 361, 363, 357 ו-367, המתייחסות לסיכון זה ולאיזומים הנובעים ממנו. לסיכונים סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע משמעותי הכרוך בעלויות שיקום גבוהות. החדשנות בבנקאות בתקשורת גוררת סיכונים תפעוליים בדגש על סיכונים סייבר ואבטחת מידע. עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכונים סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע ואבטחת מידע בבנק בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק נוקט בפעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחומי הסייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. בנוסף נבנתה אסטרטגיה ונכתבה מדיניות הגנת סייבר ואבטחת מידע ומונה מנהל הגנת סייבר שאחראי ליישום המדיניות. ניהול הגנת הסייבר מבוצע גם באמצעות שתי מסגרות, האחת בראשות ה-CRO "וועדת היגוי ניהול הגנת הסייבר" והשנייה בראשות מנהל הגנת הסייבר "פורום מודיעין סייבר". במסגרת יישום הוראת ניהול בנקאי תקין 367 - "בנקאות בתקשורת", שעודכנה לאחרונה ביום 13 בנובמבר 2018, גובשה מדיניות בנקאות בתקשורת, מתקיימים בבנק פורומים למעקב אחר התפתחויות בתחום, ומבוצעים דיווחים לגורמים הרלוונטיים בהתאם למדיניות. בנוסף, קיימת לבנק פוליטיקת ביטוח "סייבר" ייעודית המקנה כיסוי ביטוחי לקבוצת הבנק בגין אירועי נזק שונים כתוצאה מאירוע כשל מחשבי ו/או אירוע סייבר.

4. **סיכון טכנולוגיות המידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** - הסיכון מנוהל לפי מדיניות ניהול טכנולוגיות המידע ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357. כמו כן, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 301 הוקמה וועדת טכנולוגיה, חדשנות ומנהל של הדירקטוריון. לאור העובדה כי בשנים האחרונות הסביבה הטכנולוגית מתפתחת והתלות בה הולכת וגדלה, נוצר הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והצורך בהגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות. לפיכך מתווסף סיכון זה לרשימת הסיכונים המתפתחים. יודגש, כי החל מהרבעון השני, סיכון זה, המהווה חלק מהסיכון התפעולי, מוערך בנפרד.

5. **סיכונים חוצי גבולות (CROSS BORDER) (כחלק מסיכון הציות)** - קבוצת הבנק פועלת בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיה, מספקת קבוצת הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים ציות שמקורם בפעילות חוצה גבולות (Cross Border) וכן לסיכונים מוניטין. נקבעה מדיניות ייעודית לנושא זה, נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, זוהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות וכן בוצע וממשיך להתבצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חבויים המס וויתור על סודיות. בנוסף, ביום 6 בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, המטמיעות לדין הישראלי את ההתחייבויות שמדינת ישראל לקחה על עצמה לאימוץ התקן הבינלאומי לחילופי מידע (תקן CRS), אשר פותח ע"י הארגון לשיתוף פעולה כלכלי (OECD), לצורך קיום חילופי מידע אוטומטיים על בסיס שנתי למטרות סיוע הדדי באכיפת מס בין מדינות. הבנק והקבוצה נערכים ליישום החקיקה האמורה.

6. **סיכון התנהלות (conduct risk) (כחלק מסיכון הציות)** - קבוצת הבנק הטמיעה ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותה מול לקוחותיה וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותה השוטפת. ככלל, נדרשת קבוצת הבנק לוודא, כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי חושפת את הקבוצה לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. לקבוצת הבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי קצין הציות הינו לפעול להטמעת העקרונות בקרב החטיבות השונות.

דיון בגורמי סיכון

לדיון בגורמי הסיכון ראה דוח הסיכונים לשנת 2018 ופרק סקירת הסיכונים בדוחות הכספיים לשנת 2018. לא היו שינויים בטבלת גורמי הסיכון במהלך המחצית הראשונה של שנת 2019, לעומת הטבלה שפורסמה לשנת 2018, למעט:

- סיכון סייבר ואבטחת מידע - המהווה חלק מהסיכון התפעולי. ברבעון הראשון של השנה הוצג בנפרד מהסיכון התפעולי והוערך ברמה "בינונית", לאור חשיבותו וריבוי אירועים בארץ ובעולם בכלל ובמערכת הפיננסית בפרט וכן, לאור המשך הרחבת פעילות הדיגיטל.
- סיכון טכנולוגיות המידע - המהווה חלק מהסיכון התפעולי. החל מהרבעון השני של השנה מוצג בנפרד ומוערך ברמת סיכון "בינונית", לאור זאת שהסביבה הטכנולוגית מורכבת ומשתנה והתלות בה גוברת. בשנים האחרונות הסיכון התעצם לאור הצורך בהגדלת הגמישות העסקית והטכנולוגית והגברת השימוש בטכנולוגיות חדשות.
- סיכון יחסי עבודה - ברבעון הראשון של 2019 הערכת הסיכון הופחתה לרמה "בינונית" והסיכון מוצג כחלק מהסיכון התפעולי, לאור שיפור ביחסי העבודה.

סקירת נכסי סיכון משוקללים (OV1) במיליוני ש"ח

	א	ב	ג	
	נכסי סיכון משוקללים			
	30.06.19	31.03.19	30.06.19	
1				סיכון אשראי (לא כולל סיכון אשראי של צד נגדי CCR) (גישה סטנדרטית) (ב)
6				סיכון אשראי של צד נגדי (גישה סטנדרטית)
10				התאמה בגין סיכון אשראי (CVA)
15				סיכון סילוק (Settlement risk) (**)
16				חשיפות איגוח (גישה סטנדרטית)
25				סכומים מתחת לספי הניכוי (כפופים למשקל סיכון 250%)
				סך הכל סיכון אשראי
20				סיכון שוק (גישה סטנדרטית)
24				סיכון תפעולי
27				סך הכל
	68,914	69,640	8,828	
	517	534	66	
	159	177	20	
	3	276	-	
	-	-	-	
	2,341	2,373	300	
	71,934	73,000	9,214	
	715	620	92	
	6,440	6,504	825	
	79,089	80,124	10,131	

(א) דרישות הון בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח בסך של 12.81%

(ב) סיכון אשראי אינו כולל סיכון אשראי של צד נגדי, התאמה בגין סיכון אשראי, סיכון סילוק, חשיפות איגוח וסכומים מתחת לסף הניכוי.

(**) הירידה בנכסי הסיכון המשוקללים בגין סיכון סילוק (Settlement risk) נובעת בעיקר בגין ירידה במספר העסקאות שלא סולקו מעל 4 ימים.

הון ומינוף חלק 3 הרכב ההון

למדידה והלימות הון, מיישם הבנק את הוראות וועדת באזל בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון, כפי שאומצו על ידי בנק ישראל בהוראות ניהול בנקאי תקין 211 עד 299. ההוראות כוללות התייחסות ל-3 נדבכים:

1. **נדבך ראשון** - דרישות הון מזעריות, המחושבות לכל אחד מסוגי הסיכונים בנפרד, כאשר לגבי סיכוני אשראי הגישות העיקריות הן:
 1. הגישה הסטנדרטית המסתמכת בעיקר על נתוני דירוגי אשראי של חברות דירוג חיצוניות.
 2. הגישות המתקדמות המבוססות על דירוגים פנימיים אשר חושבו בהתאם למודלים שפותחו על ידי הבנק (Internal Ratings-Based).

נדבך שני - עוסק בתהליך הפנימי להערכת נאותות ההון ביחס לפרופיל הסיכונים של הבנק - תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ובמערכי הפיקוח והבקרה שהבנק מיישם. כמו כן, עוסק נדבך זה בתהליך הסקירה הפיקוחי (SREP). התהליך כולל טיפול במכלול הסיכונים אליהם חשופה הקבוצה, לרבות סיכונים שאינם נכללים בחישובי הנדבך הראשון, ובכלל זה: סיכון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון אינפלציה, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרוור, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד.

נדבך שלישי - משמעת שוק - דרישות הגילוי והדיווח לציבור. הנדבך כולל את דרישות הגילוי בדיווח הכספי של התאגיד הבנקאי.

ההוראות הנ"ל כוללות דרישה לעמידה ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% ויחס הון כולל של 12.5%, החל מיום 1 בינואר 2015, נכון לתאריך בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הינו עד 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.

- ליחסי הון מינימאליים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.
- בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, החל מיום 1 בינואר 2019 תעמוד התקרה על 30%.

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
	ליום 30 ביוני 2018		ליום 30 ביוני 2019		
הפנייה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים					
1		927		927	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.
2		-	7,148	7,534	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
3		-	(114)	(95)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.
4		-	203	228	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט).
		-	8,164	8,594	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים					
5		100		101	נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.
6		6		7	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.
7		-		-	עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
		(86)		(107)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
		-		-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
		-		-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
		(86)		(107)	מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות.
		-	20	(1)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.
		-	8,144	8,593	הון עצמי רובד 1.
הון רובד 1 נוסף: מכשירים					
		-		-	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים.
הון רובד 1 נוסף: ניכויים					
		-		-	הון רובד 1 נוסף.
		-	8,144	8,593	הון רובד 1.
הון רובד 2: מכשירים והפרשות					
		1,201		1,475	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.
8		597		48	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
9		82		60	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברה בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג' שמוזגה ב-1.1.19.
		82		60	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברה בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2 שמוזגה ב-1.1.19.
10+11		741		787	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.
		2,621		2,370	הון רובד 2 לפני ניכויים.
הון רובד 2: ניכויים					
		-		-	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.

ה	ד	ג	ב	א	הרכב ההון הפיקוחי
	ליום 30 ביוני 2018		ליום 30 ביוני 2019		
הפנייה	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
	2,621		2,370		58 הון רוברד 2.
	10,765		10,963		59 סך ההון.
	80,606		79,089		60 סך נכסי סיכון משוקללים.
יחסי הון וכריות לשימור הון					
	10.10%		10.86%		61 הון עצמי רוברד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	10.10%		10.86%		62 הון רוברד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	13.35%		13.86%		63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים					
	9.29%		9.31%		69 יחס הון עצמי רוברד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
	12.79%		12.81%		71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)					
13	106		119		72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.
14+15	500		505		73 השקעות בהון עצמי רוברד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
16	452		491		75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2					
	741		787		76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רוברד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
	922		988		77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רוברד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר					
	1,096		1,277		84 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רוברד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
	-		-		85 סכום שנוכה מהון רוברד 2 בשל התקרה.

ג	ב	א	
סכומים שלא נוכח מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III			הרכב ההון הפיקוחי ליום 31.12.2018, במיליוני ש"ח
הפנייה			
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים			
1		927	הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.
2	-	7,325	עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.
3	-	(159)	רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.
4	-	211	מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט).
	-	8,304	הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים			
5		104	נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.
6	-	5	רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההון של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.
7		-	עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או יגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
		(126)	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
		-	מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
		-	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
		(126)	מזה: בגין השפעת תכנית ההתייעלות.
		(17)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.
	-	8,321	הון עצמי רובד 1.
הון רובד 1 נוסף: מכשירים			
		-	הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים.
הון רובד 1 נוסף: ניכויים			
		-	הון רובד 1 נוסף.
	-	8,321	הון רובד 1.
הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
		1,457	מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.
8		398	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
9		76	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'.
		76	מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2.
10+11		782	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפי השפעת המס המתייחס.
		2,713	הון רובד 2 לפני ניכויים.
הון רובד 2: ניכויים			
12		-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
		-	סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2.
		2,713	הון רובד 2.
		11,034	סך ההון.

ג	ב	א	
	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III		הרכב ההון הפיקוחי ליום 31.12.2018, במיליוני ש"ח
הפנייה			סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
		-	
		79,137	60 סך נכסי סיכון משוקללים.
			יחסי הון וכריות לשימור הון
		10.51%	61 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
		10.51%	62 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
		13.94%	63 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
			דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
		9.31%	69 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
		12.81%	71 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
			סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)
13		93	72 השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה.
14+15		521	73 השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
16		463	75 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה.
			תקרה להכללת הפרשות ברובד 2
		782	76 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
		896	77 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
			מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר
		1,050	84 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר [בהתאם להוראות המעבר בהוראה 299].
		-	85 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.

חלק 4 - יחס המינוף

השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף (LR1)

31 בדצמבר 2018	30 ביוני 2018	30 ביוני 2019	
			במיליוני ש"ח
134,120	134,254	135,068	1 סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
-	-	-	2 ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	-	3 ההתאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
(44)	90	172	4 התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
-	-	-	5 התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמא: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
9,735	10,252	9,228	6 התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווים ערך אשראי)
622	577	787	7 התאמות אחרות
144,433	145,173	145,255	8 חשיפה לצורך יחס המינוף

יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 (LR2)

31 בדצמבר 2018	30 ביוני 2018	30 ביוני 2019	
			במיליוני ש"ח
132,584	133,119	134,602	1 נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
(104)	(100)	(102)	2 (סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)
132,480	133,019	134,500	3 סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
			חשיפות בגין נגזרים
863	869	347	4 עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתת בטחון משתנה במזומן כשיר)
470	468	763	5 סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	-	6 גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	-	7 (ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	-	8 (רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
19	18	-	9 סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
3	(2)	-	10 בניכוי: קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו
1,355	1,353	1,110	11 סך חשיפות בגין נגזרים
			חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
863	549	417	12 נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמטופלות כמכירה חשבונאית
-	-	-	13 (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	-	14 חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי מרכזי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	-	15 חשיפות בגין עסקאות כסוכן
863	549	417	16 סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
			חשיפות חוץ מאזניות אחרות
34,391	33,930	34,155	17 חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(24,656)	(23,678)	(24,927)	18 (התאמות בגין המרה לסכומים שווים ערך אשראי)
9,735	10,252	9,228	19 פריטים חוץ מאזניים
			הון וסך החשיפות
8,321	8,144	8,593	20 הון רובד 1
144,433	145,173	145,255	21 סך החשיפות
			יחס מינוף
5.76%	5.61%	5.92%	22 יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

(*) עיקר סכום ההתאמות נובע מהפרשה קבוצתית להפסדי אשראי.

חלק 5 - סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוהו או צד נגדי, של הבנק, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. במסגרת יישום הוראות באזל מיישמת הקבוצה את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 מאותגרת הקצאת ההון של הנדבך הראשון ובמידת הצורך מתבצעת הקצאת הון משלימה בגין סיכונים האשראי.

איכות האשראי של חשיפות אשראי (CR1)

ד	ג	ב	א	
30 ביוני 2019				
יתרות ברוטו				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
<small>במיליוני ש"ח</small>				
88,711	(887)	88,829	769	1 חובות, למעט איגרות חוב
10,310	(3)	10,305	8	2 איגרות חוב
34,209	(65)	34,159	115	3 חשיפות חוץ מאזניות
133,230	(955)	133,293	892	4 סה"כ

ד	ג	ב	א	
30 ביוני 2018				
יתרות ברוטו				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
<small>במיליוני ש"ח</small>				
85,492	(860)	85,574	778	1 חובות, למעט איגרות חוב
11,674	(4)	11,670	8	2 איגרות חוב
33,984	(74)	33,954	104	3 חשיפות חוץ מאזניות
131,150	(938)	131,198	890	4 סה"כ

ד	ג	ב	א	
31 בדצמבר 2018				
יתרות ברוטו				
יתרות נטו	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	אחרים	פגומים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
<small>במיליוני ש"ח</small>				
87,908	(868)	88,066	710	1 חובות, למעט איגרות חוב
12,368	(4)	12,363	9	2 איגרות חוב
34,435	(64)	34,395	104	3 חשיפות חוץ מאזניות
134,711	(936)	134,824	823	4 סה"כ

שיטות להפחתת סיכון אשראי (CR3) במיליוני ש"ח

ליום 30 ביוני 2019																	
א		1א		2א		ב		ג		ד		ה		ו		ז	
לא מובטחים		מובטחים															
מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה	
סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל	
יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית	
1		76,363		12,348		8,691		9,418		5,772		2,930		2,919		-	
2		10,310		-		-		-		-		-		-		-	
3		86,673		12,348		8,691		9,418		5,772		2,930		2,919		-	
4		653		127		21		105		-		21		21		-	

ליום 30 ביוני 2018																	
א		1א		2א		ב		ג		ד		ה		ו		ז	
לא מובטחים		מובטחים															
מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה	
סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל	
יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית	
1		73,688		11,804		8,360		9,318		5,878		2,486		2,482		-	
2		11,674		-		-		-		-		-		-		-	
3		85,362		11,804		8,360		9,318		5,878		2,486		2,482		-	
4		769		17		4		17		4		-		-		-	

ליום 31 בדצמבר 2018																	
א		1א		2א		ב		ג		ד		ה		ו		ז	
לא מובטחים		מובטחים															
מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה		מזבחה	
סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל		סך הכולל	
יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית		יתרה מאזנית	
1		75,018		12,890		8,999		10,277		6,395		2,612		2,604		-	
2		12,368		-		-		-		-		-		-		-	
3		87,386		12,890		8,999		10,277		6,395		2,612		2,604		-	
4		726		15		7		15		7		-		-		-	

הגישה הסטנדרטית - חשיפות לאחר הפחתת בטחונות (CRM) ולאחר מקדמי המרה לאשראי (CCF), לפי סוגי נכסים ומשקלות סיכון (CR5) במיליוני ש"ח

ליום 30 ביוני 2019

יג	יב	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	א	
סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%	
											סוגי הנכסים
42,000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42,000	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
2,492	-	-	-	-	-	-	-	827	-	1,665	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
4,351	-	-	2	-	-	32	-	3,737	-	580	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
31,501	-	-	30,507	-	-	306	-	688	-	-	5 תאגידים
21,954	-	-	7	21,947	-	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
4,578	-	-	-	4,578	-	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
24,195	-	-	260	6,494	1,471	6,049	9,921	-	-	-	8 בביטחון נכס למגורים
2,132	-	-	2,132	-	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
630	-	444	186	-	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
2,355	-	141	1,558	-	-	-	-	-	-	656	11 נכסים אחרים*
-	-	-	258	-	-	-	-	-	-	-	11 א *מזה: בגין מניות
136,188	-	585	34,652	33,019	1,471	6,387	9,921	5,252	-	44,901	12 סך הכל

ליום 30 ביוני 2018

יג	יב	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	א	
סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%	
											סוגי הנכסים
44,098	-	-	-	-	-	-	-	3,142	-	40,956	1 ריבנויות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
2,052	-	-	1	-	-	815	-	4	-	1,232	2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
2,931	-	-	7	-	-	182	-	2,742	-	-	3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
32,393	-	-	31,682	-	-	108	-	603	-	-	5 תאגידים
20,580	-	-	3	20,577	-	-	-	-	-	-	6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
4,679	-	-	2	4,677	-	-	-	-	-	-	7 הלוואות לעסקים קטנים
22,939	-	-	186	7,098	420	5,431	9,804	-	-	-	8 בביטחון נכס למגורים
2,227	-	-	2,227	-	-	-	-	-	-	-	9 בביטחון נדל"ן מסחרי
558	-	401	157	-	-	-	-	-	-	-	10 הלוואות בפיגור
3,589	-	128	2,891	-	-	-	-	-	-	570	11 נכסים אחרים*
-	-	-	231	-	-	-	-	-	-	-	11 א *מזה: בגין מניות
136,046	-	529	37,156	32,352	420	6,536	9,804	6,491	-	42,758	12 סך הכל

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

יג	יב	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	א		
סה"כ חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)	אחר	150%	100%	75%	60%	50%	35%	20%	10%	0%		
סוגי הנכסים												
42,338	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42,338	1 ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית
1,839	-	-	-	-	-	-	-	804	-	1,035		2 ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית
4,001	-	-	7	-	-	40	-	3,909	-	45		3 בנקים (לרבות בנקים רב צדדיים לפיתוח (MDB))
31,601	-	-	30,754	-	-	134	-	713	-	-		5 תאגידים
21,227	-	-	15	21,212	-	-	-	-	-	-		6 חשיפות קמעונאיות ליחידים
4,525	-	-	12	4,513	-	-	-	-	-	-		7 הלואות לעסקים קטנים
23,584	-	-	135	6,793	963	5,778	9,915	-	-	-		8 בביטחון נכס למגורים
2,092	-	-	2,092	-	-	-	-	-	-	-		9 בביטחון נדל"ן מסחרי
564	-	366	198	-	-	-	-	-	-	-		10 הלואות בפיגור
2,367	-	133	1,590	-	-	-	-	-	-	644		11 נכסים אחרים*
-	-	-	219	-	-	-	-	-	-	-		11 א *מזהה: בגין מניות
134,138	-	499	34,803	32,518	963	5,952	9,915	5,426	-	44,062		12 סך הכל

היתרות בגילוי כוללות יתרות חוב מאזניות וחוב מאזניות, למעט השקעות בתאגידים פיננסיים ומיסים נדחים מתחת לסף הניכוי הכפופים למשקל סיכון של 250%.

מידע נוסף על סיכון אשראי

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור וללא נגזרים)

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. הבנקים בקבוצה מעמידים אשראי צרכני למגוון משקי הבית המורכב בעיקר מלקוחות שכירים, חלקם במערכת החינוך ובמערכת הביטחון. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים משקפת את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל.

להלן התפלגות סיכון האשראי לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 ביוני	31 בדצמבר	30 ביוני	30 ביוני	
2018	2018	2018	2018	2019	
ב-%		במיליוני ש"ח			
1.1	2.9	5,136	5,045	5,190	יתרות עו"ש ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
2.8	5.4	15,646	15,262	16,079	הלוואות אחרות
2.3	4.7	20,782	20,307	21,269	סך כל סיכון האשראי המאזני
1.3	3.2	4,147	4,071	4,200	מסגרות עו"ש לא מנוצלות
1.5	1.7	6,658	6,643	6,758	מסגרות כרטיסי אשראי לא מנוצלות
(16.5)	(17.9)	1,542	1,567	1,287	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
(0.8)	(0.3)	12,347	12,281	12,245	סך כל סיכון האשראי החוץ מאזני
1.2	2.8	33,129	32,588	33,514	סך כל סיכון האשראי הכולל
1.0	3.5	20,228	19,753	20,440	ממוצע היקף האשראי, כולל משיכת יתר בעו"ש, כרטיסי אשראי והלוואות

להלן התפלגות סיכון האשראי מסך החובות לאנשים פרטיים בישראל:

שינוי לעומת		יתרה ליום			
31 בדצמבר	30 ביוני	31 בדצמבר	30 ביוני	30 ביוני	
2018	2018	2018	2018	2019	
ב-%		במיליוני ש"ח			
13.7	24.1	95	87	108	סיכון אשראי פגום
(4.6)	3.1	280	259	267	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
1.2	2.8	32,754	32,242	33,139	סיכון אשראי לא בעייתי
1.2	2.8	33,129	32,588	33,514	סך כל סיכון האשראי
-	(30.2)	30	43	30	מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
13.3	25.3	83	75	94	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
		0.30%	0.26%	0.35%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

לפרוט נוסף ראה פרק סיכון אשראי בסקירת הסיכונים בדוח ההנהלה והדירקטוריון ל-30.06.19.

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

הבנק נוקט במדיניות אשראי מידתית המאשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. כחלק ממדיניות זו, הבנק עוקב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בתיק המשכנתאות ונוקט במגוון אמצעים לשם ניהול הסיכונים בו. הסיכונים נבחנים בהתאם למדיניות שנקבעה לגבי תיאבון הסיכון בתחום המשכנתאות, הן ברמת העסקה הבודדת והן ברמה של כלל תיק המשכנתאות של הקבוצה. הבנק מנהל את הסיכונים, בין השאר, על-ידי השתתפות מגבלות בפרמטרים שונים, כגון שיעור המימון (LTV), שיעור ההחזר מההכנסה, שיעור הלוואות ברביית משתנה, שיעור הלוואות הניתנות לתקופות ארוכות (מעל 25 שנה) ועוד.

בעת מתן משכנתא, הבנק בוחן את ההסתברות לכשל על-ידי שימוש במודל סטטיסטי המותאם ללקוחות הקבוצה וגם בוחן את יכולת ההחזר של הלקוח בתרחישים אפשריים של שינויי ריבית. הבנק נוקט משנה זהירות בנכסים בהם המצב הרישומי מורכב, תוך מתן משקל יתר לטיב הלקוח ולשיעור המימון.

הבנק מבצע בקרה חודשית אחר התפתחות מאפייני הסיכון בתיק המשכנתאות, בהתאם למגבלות על פי פרמטרים במדיניות האשראי. בנוסף נעשה מעקב אחר השתנות היקף החוב הבעייתי בתיק המשכנתאות ואחר שיעור הפיגורים בו והשוואת הנתונים לאלו של כלל המערכת הבנקאית. במחצית הראשונה של שנת 2019 העמיד הבנק משכנתאות לציבור, בניטרול מיחזורים, בסכום כולל של 2,057 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,055 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של 0.1%.

להלן נתונים לגבי מאפיינים שונים של אשראי לדירור שהעמיד הבנק- שיעור מסך הביצועים החדשים:

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					מאפיינים
30.06.18	30.09.18	31.12.18	31.03.19	30.06.19	
29.5%	26.8%	27.3%	23.8%	30.2%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.0%	0.0%	0.3%	0.5%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)
31.5%	33.2%	32.1%	36.3%	34.6%	שיעור בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
55.7%	56.6%	56.5%	59.2%	57.7%	שיעור בריבית משתנה
0.8%	0.8%	1.2%	1.0%	1.8%	שיעור ההלוואות לכל מטרה
14.0%	13.7%	13.3%	11.1%	10.8%	שיעור ההלוואות להשקעה מרכישה
22.5	22.2	22.7	22.2	22.3	תקופת פירעון מקורית ממוצעת בשנים (למטרת רכישה ובהחזר חודשי)

לפרטים נוספים ראה פרק סקירת הסיכונים בדוח ההנהלה והדירקטוריון בדוח הכספי ליום 30.06.19.

סיכונים בענף הבינוי והנדל"ן

על רקע הסיכון בו פועלת המערכת הבנקאית הישראלית בתחום האשראי לבינוי ונדל"ן וכן על רקע השינויים וההתפתחויות בשוק האשראי למגורים, הוראות המפקח על הבנקים, והתקנות הממשלתיות, נוקט הבנק במדיניות אשראי מידתית וזהירה המאפשרת על ידי דירקטוריון הבנק ונבחנת מידי שנה ומתעדכנת על פי השינויים והתמורות בארץ, שינויים ברגולציה וכיו"ב. מידתיות וזהירות אלה באות לידי ביטוי בבחינת שיעור המימון, בחינת כשלים זהירה בליווי פרויקטים לבניה, ובחינת שיעור ההון העצמי והמכירות המוקדמות, וזאת על מנת לצמצם ככול הניתן את הסיכונים. כמו כן, אימץ הבנק מדיניות פרטנית ביחס לתחומי הפעילות השונים בתחום הנדל"ן והבינוי, ובהם ליווי בניה למגורים, ליווי בניה ביעוד למניב, וכן אשראי לנדל"ן מניב ביעוד למשרדים, מסחר ותעשייה. הבנק מעניק אשראי לקבוצות רכישה כמפורט בפיסקת הלוואות לדירור. מעבר לבדיקות הנעשות באופן שוטף, הבנק מקיים דיון תקופתי בכל תיקי האשראי, ובוחן את מצב הפרוייקטים וכן את רמת הסיכון בכל פרויקט על בסיס חודשי ומצמצם חשיפות בהתאם. הבנק מקפיד לתמחר כל עסקה בהתאם לסיכון ולריתוק ההון הנדרש. הפרמטרים המשמשים את הבנק לבחינת הסיכון בתיק האשראי לנדל"ן הינם בעיקר שיעור המימון (Loan To Value), יחס בין סכום האשראי לבין שווי הנכסים המשמשים לביטחון במועד אישור הלוואה על פי הערכת שווי עדכנית וקיום מקורות יציבים לפרעון האשראי. בחינת הסיכונים בתיק הבינוי מבוצעת על בסיס חודשי ועל פי דוחות ביצוע המתקבלים מאת המפקח על הפרוייקט, כאשר הסיכונים הנבחנו הם הן ברמת סיכון השוק והן ברמת סיכון הביצוע.

להלן נתונים על סיכון האשראי לציבור בענף הבינוי והנדל"ן בישראל:

31 בדצמבר	30 ביוני	30 ביוני	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
2018	2018	2019	
			נדל"ן שבניתו לא הושלמה
			מזה: קרקע גולמית
			נדל"ן בתהליכי בניה
			נדל"ן שבניתו הושלמה
			אחר ⁽²⁾
1,846	1,602	2,109	סך הכל
4,484	5,463	4,326	
4,253	4,310	4,314	
4,964	4,982	5,094	
15,547	16,357	15,843	

(1) מזה: אשראי המובטח בנדל"ן למגורים בסך של 5,145 מיליון ש"ח, אשראי המובטח בנדל"ן לתעשייה בסך של 545 מיליון ש"ח ואשראי המובטח בנדל"ן למסחר בסך של 5,059 מיליון ש"ח (30.6.18 - 5,284 מיליון ש"ח, 418 מיליון ש"ח ו-5,673 מיליון ש"ח, בהתאמה, 31.12.18 - 5,638 מיליון ש"ח, 430 מיליון ש"ח ו-4,515 מיליון ש"ח, בהתאמה).

(2) כולל אשראי ללווים בענף הבינוי והנדל"ן בישראל, להם בטחון שאינו נדל"ן, או לווים ששווי הנכס שלהם למימוש מהיר מבטיח פחות מ-50% מסך סיכון האשראי של הלווה.

חלק 5 א- סיכון אשראי של צד נגדי

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק. סיכון אשראי צד נגדי בבנק מתבטא בפעילות בנגזרים מול מוסדות פיננסיים.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. שווי השוק של העסקאות אינו וודאי והוא יכול להשתנות לאורך חיי העסקה בשל שינויים בפרמטרים הרלוונטיים בשוק.

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

הבנק פועל לפי חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מפרט את ההנחיות אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות.

ביום 28 בדצמבר 2016, התקבל מכתב מבנק ישראל המאשר להמשיך לחשב את סכום החשיפה בגין פעילות לקוחות בבורסת המעו"ף על פי גישת התרחישים כפי שהייתה בהוראה 203 לפני תיקונה.

ביום 2 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". במסגרת המכתב הודיע הפיקוח על הבנקים כי מתקיימים התנאים, כאמור בנספח ג' להוראה 203, לסיווג מסלקת הבורסה ומסלקת מעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים. זאת, בעקבות תיקונים שונים בחקיקה והצהרת רשות ניירות ערך בעניין.

סיכון אשראי צד נגדי SA-CCR

במרס 2014 פרסמה וועדת באזל לפיקוח הבנקאי (BCBS) הוראה בדבר "גישה סטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי SA-CCR". גישה זו היא חלק ממסמך "הוראת באזל 3 - השלמת הרפורמות לאחר המשבר" המוכרת גם כ"באזל 4". בספטמבר 2017 שלח בנק ישראל דרישה לביצוע סקר השפעה כמותית. הבנק ביצע את הסקר כנדרש. שיטת המדידה החדשה צפויה לשנות את אופן חישוב הקצאת ההון בגין סיכון אשראי הגלום במכשירים נגזרים. באפריל 2019 הודיע בנק ישראל שבכוונתו לפעול להכנסת הוראה זו ביוני 2021, או שנה לאחר תאריך היישום בפועל באיחוד האירופאי, המאוחר מבניהם.

הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 330 - ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך

ההוראה נכנסה לתוקף ביום 1 ביולי 2018, והיא כוללת עקרונות לניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך, ובעיקר פעילות ספקולטיבית ובכלל זה הוראות בעניין ממשל תאגידי, מדידת הסיכונים, ניהול ובקרת הסיכונים, והנחיות בדבר ניהול הסיכונים התפעוליים והמשפטיים.

בין היתר, נקבעה דרישה להעמדת בטחונות נזילים בגין נגזרי OTC - בטחונות משתנים (כנגד החשיפה הקיימת) ובטחונות ראשוניים (כנגד החשיפה הפוטנציאלית). דרישות ההוראה בנושא בטחונות מלקוחות לא יחולו בשלב ראשון על לקוח מפוקח (תאגיד בנקאי, קופות גמל, חברות ביטוח, קרנות נאמנות וקרנות סל) ובנק מרכזי, או לקוח שאינו עוסק בפעילות ספקולטיבית, והן תקבענה במועד מאוחר יותר.

ניתוח חשיפה לסיכון אשראי של צד נגדי (CCR) לפי גישה פיקוחית (CCR1) במיליוני ש"ח

ליום 30 ביוני 2019			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
348	1,082	727	517
-	-	-	-
348	1,082	727	517

1 שיטת החשיפה הנוכחית
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

ליום 30 ביוני 2018			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
869	947	865	679
-	-	-	-
869	947	865	679

1 שיטת החשיפה הנוכחית
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2018			
א	ב	ה	ו
עלות שחלוף	חשיפה פוטנציאלית עתידית	EAD לאחר CRM	RWA
863	1,110	1,076	871
-	-	-	-
863	1,110	1,076	871

1 שיטת החשיפה הנוכחית
3 הגישה המקיפה להפחתת סיכון אשראי (לעסקאות מימון ניירות ערך (SFT))
6 סך הכל

הקטיון בהשוואה ל-31.12.18 נובע בעיקר מקטיון בחשיפה מאזנית.

הקצאת הון בגין התאמת שערך לסיכון אשראי (CVA) (CCR2) במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 30 ביוני 2018		ליום 30 ביוני 2019	
א	ב	א	ב	א	ב
EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA	EAD לאחר CRM	RWA
961	247	826	261	621	159

3 סך כל התיקים שמחשבים בגינם CVA לפי הגישה הסטנדרטית

הקטיון בהשוואה ל-31.12.18 נובע בעיקר מקטיון בחשיפה מאזנית.

חלק 6 - סיכון שוק

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

סיכוי שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים

במסגרת יישום הוראות באזל בחרה הקבוצה ליישם את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכוי שוק. להלן פרוט רכיבי סיכון השוק:

סיכון שוק בשיטה הסטנדרטית (MR1)

א	ב	ג	
ליום 30 ביוני 2019	ליום 30 ביוני 2018	ליום 31 בדצמבר 2018	
סכומים במיליוני ש"ח			
			מוצרים ישירים (outright products)
542	506	662	1 סיכון שיעור ריבית (כללי וספציפי) (1)
15	17	6	2 סיכון פוזיציה במניות (כללי וספציפי)
134	57	199	3 סיכון שער חליפין (2)
-	-	-	4 סיכון סחורות
			אופציות
-	-	-	5 הגישה הפשוטה
-	-	-	6 גישת דלתה-פלוס
24	34	22	7 גישת התרחישים
-	-	-	8 איגוח
715	614	889	9 סך הכל

(1) הקיטון בנכסי הסיכון בהשוואה ל-31.12.18 נובע מקיטון בשווי ההוגן ומיון מחדש של רכיבים בין התיק הבנקאי לבין התיק למסחר.
 (2) הקיטון בנכסי הסיכון בהשוואה ל-31.12.18 נובע מקיטון בפוזיציה.

חלק 7 - סיכון נזילות

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות של פיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות, לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים הנזילים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לגרום לבנק מחסור באמצעים נזילים, אשר בגינו יאלץ הבנק לממש נכסים במחירים הנמוכים ממחירי שוק ו/או לגייס מקורות במחיר הגבוה ממחיר שוק ובמקרי קיצון אף להוות סכנה ליציבותו של הבנק. ברבעון השני של 2019, היה יחס כיסוי הנזילות גבוה מעל המגבלות הרגולטוריות.

להלן פרוט רכיבי יחס כיסוי הנזילות הממוצע (LIQ1) :

א	ב	
לשלושת החודשים שנתיים		
ביום 30 ביוני 2019 *		
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
	35,697	
		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
		1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
		2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
		3 מזה: פיקדונות יציבים
		4 פיקדונות פחות יציבים
		4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
		5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
		6 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
		8 חובות לא מובטחים
		10 דרישות נזילות נוספות
		11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
		13 קווי אשראי ונזילות
		14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
		15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
		17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
		18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
		19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
		20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
		23 יחס כיסוי נזילות
	35,697	
	29,002	
	123%	

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 74 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

א		ב	
לשלושת החודשים שנתיים		לשלושת החודשים שנתיים	
ביום 30 ביוני 2018*		ביום 30 ביוני 2018*	
סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך משוקלל (ממוצע)
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
		36,403	
4,582	62,523		
1,144	22,890		
3,096	28,240		
342	11,393		
33,607	43,760		
33,584	43,737		
23	23		
3,164	23,907		
303	303		
2,861	23,604		
11	11		
287	8,155		
41,651			
-	673		
9,635	12,516		
1,193	5,276		
10,828	18,465		
36,403			
30,823			
118%			
			סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA) 1
			תזרימי מזומנים יוצאים
			פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים 2
			מזה: פיקדונות יציבים 3
			פיקדונות פחות יציבים 4
			פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221) 4A
			מימון סיטונאי בלתי מובטח 5
			מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) 6
			חובות לא מובטחים 8
			דרישות נזילות נוספות 10
			מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות 11
			קווי אשראי ונזילות 13
			מחויבויות מימון חוזיות אחרות 14
			מחויבויות מימון מותנות אחרות 15
			סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים 16
			תזרימי מזומנים נכנסים
			הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר) 17
			תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן 18
			תזרימי מזומנים נכנסים אחרים 19
			סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים 20
			סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA) 21
			סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו 22
			יחס כיסוי נזילות 23

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 77 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

ב	א	
לשלושת החודשים שנתיים		
ביום 31 בדצמבר 2018*		
סך ערך משוקלל (ממוצע)	סך ערך לא משוקלל (ממוצע)	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
33,364		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה
		1 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
4,831	65,500	2 פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים
1,181	23,622	3 מזה: פיקדונות יציבים
3,279	29,511	4 פיקדונות פחות יציבים
371	12,367	4א פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
31,885	41,290	5 מימון סיטונאי בלתי מובטח
31,771	41,176	6 מזה: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
114	114	8 חובות לא מובטחים
2,855	23,273	10 דרישות נזילות נוספות
333	333	11 מזה: תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
2,522	22,940	13 קווי אשראי ונזילות
18	18	14 מחויבויות מימון חוזיות אחרות
264	7,689	15 מחויבויות מימון מותנות אחרות
39,853		16 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
-	888	17 הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
11,239	14,271	18 תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
1,219	5,404	19 תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
12,458	20,563	20 סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
33,364		21 סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
27,395		22 סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
122%		23 יחס כיסוי נזילות

* במונחים של ממוצעים פשוטים של 77 תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018	ממוצע לרבעון הדוח*	יתרה לתאריך הדוח	
33,178	34,551	35,521	35,438	נכסי רמה 1
70	71	71	81	נכסי רמה 2א
116	121	105	116	נכסי רמה 2ב
33,364	34,743	35,697	35,635	סך הכל HQLA

* במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

בנצי אדירי
 סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

סמדר ברבר-צדיק
 מנהל כללי

אירית איזקסון
 יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור דוח הסיכונים המפורט באינטרנט: 13 באוגוסט, 2019

דוח הסיכונים המפורט ליום 30 ביוני 2019 | 28

הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ וחברות מאוחדות שלו